

7.3.1 Kluis

Er zit een verborgen kluis met onbekende inhoud in de top van het bekendste warenhuis van Nederland. Dit klinkt misschien als iets uit een Harry Potter boek, maar is desondanks geen fantasie. Bovenin de Vroom en Dreesmann in de Spuistraat van Den Haag, bevindt zich een kluis, waarin een klein stukje verleden ligt opgeslagen. In 1964 werd door de toenmalige burgemeester van Den Haag, mr. H.A.M.C. Kolfshoten, een metalen kist ingemetseld. De kluis, gevuld met gebruiksvoorwerpen uit die tijd, mag pas na honderd jaar geopend worden. Op de zijkant van de kist, die uitsteekt, staat: 'Eerst op 21 september 2064 zal zij [de kist] wederom worden geopend, opdat toekomstige generaties zullen weten waarmee ons leven van alle dag werd omringd.' De aanleiding voor deze curieuze actie is in de archieven van het warenhuis niet terug te vinden en blijft net als de precieze inhoud van de kluis een raadsel. Het zicht op de steen wordt tegenwoordig helaas belemmerd door een fotocabine.

V&D en Den Haag

De fascinatie van het warenhuis met historie is misschien niet zo verwonderlijk wanneer men bedenkt dat de geschiedenis van Vroom en Dreesmann zelf ook al twee eeuwen beslaat. Het begon allemaal met Anton Dreesmann, zoon van een Duitse winkelier, die op zestienjarige leeftijd (in 1870) naar Nederland kwam om de dienstplicht te ontvluchten. Dreesmann zou hierover later schrijven: "Toen ik naar Holland ging, werd ik aan de grens te Bentheim reeds aangehouden, aangezien men dacht dat ik deserteur was. Gelukkig waren mijn papieren goed in orde en kon ik na enig oponthoud mijn reis vervolgen." In 1878 startte Dreesmann, met een lening van zijn oom van tweeduizend gulden, een eigen zaak op de hoek van de Rozenstraat en de Rozendwarstraat in Amsterdam. Zijn vader had een 'manufacturenzaak' in Duitsland, dus het vak was de jonge Dreesmann niet vreemd. Hij legde zich toe op het opkopen van restanten uit magazijnen in Amsterdam, waar hij inmiddels goed bekend was. Zo

kon Dreesmann zijn producten voor lagere prijzen verkopen dan zijn concurrenten. In het begin had hij slechts één medewerker: 'een zekeren Kauling, een zeer onaangenaam mensch'.

In 1879 gingen de zaken al zo goed dat Dreesmann de tijd rijp achtte om te trouwen. Via een familiere-latie ontmoette hij Helena Tombrock, waarmee hij datzelfde jaar trouwde. Het paar nam zijn intrek in het huis boven de nieuwe zaak en stond al de volgende dag om één uur 's middags samen achter de toonbank. Helena begon een 'knipperij', zodat Dreesmanns zaak de eerste was in Amsterdam met een afdeling voor gemaakt ondergoed. Via een bediende in de zaak leerde Dreesmann Willem Vroom kennen. De twee werden goede vrienden en na enkele jaren zwagers. In 1887 was de eerste 'Vroom & Dreesmann' in de Weesperstraat te Amsterdam vestiging een feit. Omdat Willem Vroom ouder was dan zijn zwager, werd de zaak 'Vroom en Dreesmann' genoemd en niet het alfabetisch logischer 'Dreesmann en Vroom'. Nieuwe winkels aan de Vijzelgracht en de Utrechtse straat volgden al snel. De markt in Amsterdam raakte verzadigd en dus besloten Vroom en Dreesmann het ook buiten de hoofdstad te proberen; Rotterdam, Den Haag en andere steden volgden. Ook de afzonderlijke zaken van Dreesmann en Vroom kregen vanaf 1890 de gezamenlijke naam. Zo werd V&D de grootste warenhuisketen in Nederland. Nog steeds is V&D (en het Vendex concern) een grote naam in Nederland.

Het eerste filiaal van V&D in Den Haag werd geopend op 23 september 1893, in de Spuistraat, nummer 15 – 47. Het warenhuis, dat bestond uit verscheidene kleinere winkelpandjes, werd in de jaren twintig van de negentiende eeuw verbouwd. De nieuwe winkel, naar ontwerp van huisarchitect Jan Kuyt, werd in september 1930 geopend. In 1903 was al een tweede filiaal geopend in de Boekhorststraat, dat in 1935 een ingrijpende verbouwing onderging. De oorlogstijd was, net als voor veel andere bedrijven, moeilijk voor Vroom en Dreesmann. In 1943 moest de vestiging op de

Boekhorststraat op last van de Duitse bezetters sluiten. Uit archiefstukken blijkt dat ene Obersturmbahnführer Wolff twee paarden van het warenhuis vorderde tijdens het uitladen van meubelen voor het pand op de Spuistraat. ‘Onder bedreiging, ofschoon protest onzerzijds’ staat erbij. Na enkele weken werden de paarden, inmiddels in ‘erbarmelijke toestand’, op herhaaldelijk verzoek van het warenhuis teruggegeven door de Duitsers. De paarden moesten echter worden afgemaakt. Na de oorlog verhaalde V&D de schade op een verzekeringsmaatschappij. Een derde Haags filiaal werd na de oorlog geopend op de Leyweg, op 26 oktober 1960. Tegenwoordig bestaat het warenhuis nog steeds in de Spuistraat en op de Leyweg. Dit duo wordt aangevuld door twee warenhuizen in Leidschendam en Naaldwijk.

Achter het gordijn

Typerend voor het bedrijf is nog steeds het trouwe personeel. Elk filiaal heeft wel een aantal oudgedienden, die al dertig of veertig jaar bij het bedrijf werken. Zo ook in de V&D op de Spuistraat; Olga en Rinus werken allebei al ruim dertig jaar bij het bedrijf en vertellen honderduit over vroeger. “In de jaren zeventig was de slogan ‘alles onder 1 dak’, toen hadden we echt alles, ook meubels, koelkasten en tapijten”, vertelt Olga. Rinus herinnert zich nog dat toen het ‘koopje van de week’ bij V&D bovenin de krant prijkte. Ook kenmerkend voor de jaren zestig en zeventig de grote afstand tussen directeur en medewerkers, vindt Olga. “Het was echt een tijd van rangen en standen. De plek waar het kantoor van de directeur zat noemden we de gouden gang. Nou, als je daar moest komen, dan was je toch zenuwachtig!” Rinus: “Tegenwoordig eet je aan dezelfde tafel als de directeur en noem je hem bij de voornaam. Vroeger at het lagere personeel apart van het hogere personeel. Het stuk waar de directeur at was afgescheiden, met gordijnen ertussen. Achter het gordijn werd bediend.”

Met dank aan Ton Hooft en Jaap Gorter.

